บทคัดย่อ

ตามนโยบายป่าไม้แห่งชาติ โดยกรมป่าไม้ได้กำหนดนโยบายสร้างป่าเศรษฐกิจ ผ่านโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงได้ดำเนินโครงการศึกษาไม้ยืนต้นเศรษฐกิจเพื่อเป็นอาชีพเสริมของครัวเรือนบนพื้นที่สูง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นไปได้และโอกาสในการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นเชิงเศรษฐกิจที่เหมาะสมและสอดรับการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนตามกรอบมาตรการการแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่าไม้ (ทุกประเภท) ตามนโยบายรัฐบาล

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยเพื่อการปลูกไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ ในการสร้างรายได้ในพื้นที่ที่กำหนดจากระดับทะเลปานกลางที่แตกต่างกันของพื้นที่สูง 3 ระดับ (สูงจากระดับทะเลปานกลางน้อยกว่า 500 , 500 - 1,000 และมากกว่า 1,000 เมตร) พบว่า ไม้ยืนต้นเศรษฐกิจที่นิยมปลูกเพื่อการค้า ได้แก่ ไม้สัก ไม้ไผ่ ส่วนไม้ยางพาราปลูกเพื่อการขายน้ำยางและอายุไม้ยางพารายังไม้ถึงรอบตัดฟันเพื่อปลูกทดแทนใหม่ ส่วนไม้ยืนต้นเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ มีวัตถุประสงค์การปลูกเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจากพื้นที่สำรวจทั้งหมด 6 พื้นที่ (ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงและโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง) พบการปลูกไม้เพื่อการค้าน้อยกว่าร้อยละ 2 ของพื้นที่สำรวจทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาในการรอผลผลิต และยังขาดความรู้เรื่องของการปลูกไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ให้เนื้อไม้ อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างยังมีความต้องการในการปลูกไม้ยืนต้นให้เนื้อไม้ เช่น สัก ประดู่ มะค่าโมง และไม้ใช้สอย เช่น ไม้จันทร์ทองเทศ และไม้ไผ่ ซึ่งปัจจัยข้อจำกัดในการปลูกไม้ยืนต้นที่สำคัญคือ รูปแบบการถือครองที่ดินที่จะมุ่งผลต่อการเลือกรูปแบบการปลูกไม้และพืชเกษตร ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยได้คัดเลือกชนิดไม้ที่มีศักยภาพสำหรับปลูกบนพื้นที่สูง จำนวน 48 ชนิด โดยใช้หลักการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออม ที่สามารถนำไปลงทุนและสามารถทำให้เกิดการต่อยอดได้ในอนาคต

คำสำคัญ : การปลูกไม้ยืนต้นเศรษฐกิจ อาชีพเสริม พื้นที่สูง นโยบายการสร้างป่าเศรษฐกิจ

Abstract

According to the national forest policy, the Royal Forest Department has established a policy on promote economic forests in agricultural area to increasing the economic forest plantation. Highland Research and Development Institute (Public Organization) had implemented the project "The Study on Economic Tree Plantings for Household's Supplementary Occupation on Highland". The objective of this project was to study the feasibility and the opportunity to promote suitable economic tree plantation which was in line with the land use of the community according to to solve the problems of living and agriculture in the forest areas (all types) followed by the government policy.

From the study of the feasibility of the use of land in Thailand for economic tree planting to generate income from the survey of the specified area which less than 500 m, 500-1,000 m and more than 1,000 m in msl found that economic tree that were popular for commercial use are *Tectona grandis*, Bambuseae, and *Hevea brasiliensis*. Other species of economic tree had the purpose of planting for the benefit of the household. From the survey a of six research areas (Royal Project Foundation /Highland Research and Development Institute), it was found that commercial timber planting was less than 2% of the total survey area. The samples in most study areas had a limit on the time of waiting for production and still lacking knowledge of how to plant economic trees. However, the sample group still needed to plant economic timber species such as *Tectona grandis*, *Pterocarpus macrocarpus,* Afzelia xylocarpa and usable wood such as *Fraxinus griffithii,* Bambuseae. The major limiting factor in the planting of trees is the land ownership pattern that will affect the selection of the planting pattern of trees and agricultural crops. Initially, the researchers selected 48 types of trees with potential for planting on highland. These tree species can be planting for savings, investement, and further use in the future.

Key words : economic tree, Supplementary Occupation, Highland, the national economic forest policy